

UZZINĀI

Decembra vidū sociālajā platformā Facebook parādījās ieraksts par piedrazotu taku, kas ved no Cēsu Meža kapiem uz Niniera ezeru. Pievienotajā fotoattēlā bija redzams daudz logu stiklu, kas atradās ne tikai kastēs, bet arī mētājās zemē. Turpat koka rāmji, kas lika domāt, ka kāds šādi atbrīvojis no

vecas siltumnīcas.

Tāds skats nav nekas jauns, katrs, kurš regulāri dodas pastaigāties, skriet, braukt ar riteņiem, būs pamanījis piedrazotas vietas, nemaz nerunājot par taku, ceļu malās nomestām tukšām PET, stikla pudelēm, skārdenēm un citiem atkritumiem. Centāties noskaidrot, kāda ir situācija dabā, ko darīt, pamanot piedrazotas vietas.

“Vides SOS”

Lai ikviens iedzīvotājs varētu operatīvi paziņot Valsts vides dienestam (VVD) par pārkāpumiem pret vidi, tostarp par piemēslotajām teritorijām, piedrazotajiem mežiem, jau ceturto gadu darbojas mobilā lietotne “Vides SOS”. Šajos gados ar lietotnes starpniecību saņemts vairāk nekā 13 tūkstoši ziņojumu.

“Ar lietotnes palīdzību ikviens Latvijas iedzīvotājs var ērti fiksēt pārkāpumus pret vidi, ziņot par tiem mūsu dienestam un iegūt atgriezenisko saiti par to novēršanas gaitu. Vienlaikus lietotne bijis lielisks instruments, lai veicinātu sabiedrības atbildīgu attieksmi pret apkārtējo vidi,” saka VVD sabiedrisko attiecību speciāliste Anda Zaļepska.

2020. gada 11 mēnešos saņemti 4677 ziņojumi, to skaits ik gadu palielinās. 2018. gadā “Vides SOS” iesniegti 1974 ziņojumi, 2019. gadā – 2844, bet aizvadītais gads bijis īpaši aktīvs, jo pirmajā pusgadā vien saņemti 2998 ziņojumi. Iespējams, tas skaidrojams ar to, ka cilvēki vairāk devās dabā, vairāk pamanīja nevēlamo.

A. Zaļepska norāda, ka vairāk nekā 65 procenti ir iedzīvotāju ziņojumi par vides piegružošanu, kas nosūtīti rīcībai zemes īpašniekiem un pašvaldībām. Dienestā secināts, ka cilvēku izpratne par vides pārkāpumiem palielinās, kā arī palielinās vēlme

aktīvi rīkoties, lai tos novērstu.

“Esam aicinājuši Latvijas pašvaldības rīkoties, lai kopīgi cīnītos ar cēloņiem, kas ietekmē māj-saimniecību atkritumu nonākšanu vidē. Tā kā vidē visbiežāk nonāk sadzīves atkritumi no māj-saimniecībām, kam nav līgumu par radīto atkritumu apsaimniekošanu, vai arī līgumi ir formāli un neatbilst faktiskajam māj-saimniecības radītajam atkritumu apjomam, pašvaldībām nepieciešams īstenot stingrāku uzraudzību par māj-saimniecību noslēgtajiem līgumiem ar atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu sniedzējiem.

Vienlaikus šogad novērots, ka daļa no vidē izmestajiem atkritumiem radušies personu vai komersantu, kas nelegāli sniedz atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumus, darbības rezultātā. Protī, situācijās, kad, iegūstot īpašumā nekustamo īpašumu, jaunie īpašnieki vēlas izvest visu iepriekšējā īpašnieka uzkrāto mantu par iespējami zemāko cenu, šo pakalpojumu sniedz komersanti bez darbībai nepieciešamās atļaujas, izvedot atkritumus nevis uz poligonu noglabāšanai, bet izmetot vidē. VVD plānojis ciešāk sadarboties ar Valsts ieņēmumu dienestu un Valsts policiju, lai ierobežotu šādas nelikumīgas darbības, kas rada tiešu vides piesārņojuma risku, kropļo tirgu un rada zaudējumus valsts budžetam,” skaidro A. Zaļepska. □

Daļu atkritumu var nodot bez maksas

Pērtības vērts būtu jautājums, kāpēc cilvēki atkritumus ved uz mežu, ja ļoti daudz ko bez maksas var nodot uzņēmuma “ZAAO” apsaimniekotajos EKO laukumos. Fiziskas personas bez maksas var nodot: pudeļu stiklu; logu stiklu; papīru; kartonu; polietilēnu (LDPE- polietilēns; HDPE- pārtikā izmantotas pudeles, kannas un sadzīves ķīmijas, kosmētikas plastmasas pudeles, kannas); PET dzērienu pudeles; metālu; visa veida nolietotu, neizjauktu vai neizkomplektētu sadzīves elektrotehniku; krāsu bundžas (10 l no māj-saimniecības gadā bez maksas, katrs nākamais iepakojuma litrs 1.65 EUR + PVN); luminiscentās spuldzes

(10 gab no māj-saimniecības gadā bez maksas, katra nākamā 0.21 EUR/gab + PVN); baterijas un akumulatorus; lietošanai derīgus apavus (izņemot gumijas un ziemas sporta apavus); tekstila izstrādājumus; eļļas filtrus; motor-eļļas, smērēļļas; koka paletes; vieglo automašīnu riepas (nomontētas no diskiem) – četras riepas no fiziskas personas bez maksas (kārtējā gadā), katra nākamā 2.07 EUR/gab + PVN.

Jāmaksā par lielgabarīta atkritumiem (mēbeles, matraču u.tml. liela izmēra priekšmeti), celtniecības atkritumiem, zaļajiem atkritumiem, bet arī šī summa ir neliela, salīdzinot pret sodu par atkritumu izgāšanu neatļautā vietā. □

Par tīru Latviju!

Ar šādu saukli darbojas kustība “Trashmob”, kas cīnās pret atkritumu nonākšanu dabā.

Kustības dibinātājs ir cēnieks Tālis Banga, kura dienas gan rit Rīgā, bet tieši viņš atsauca uz ziņu par piedrazotu taku Cēsu pievārtē un saviem spēkiem vietu sakopa. Pēc padarītā viņš “Trashmob” feisbukā ierakstīja: “Stikla kalnam vieta ir tikai Raiņa lugās, nevis Cēsu mežos. Šodien tika iespēts pēdējais pirmssvētku darbiņš un piekrauta pilna kravas kaste ar stikla lauskām, kamēr to nav pārklājuši sniega sega mežā. Šāda veida atkritumi ir nopietns apdraudējums gan meža dzīvniekiem, gan suņiem, kurus vedam pastaigās mežā. Vienmēr jau varam ziņot par šādām izgāztuvēm atbildīgajām iestādēm, cerot, ka kādreiz tas tiks savākts, taču varam arī paši to likvidēt, tā noteikti būs ātrāk! Svētku brīvdienās, ejot dabā, nepaējiet garām sastaptajiem atkritumiem! Pat ja iznes no meža tikai vienu plastmasas pudeli, tas arī ir vērtīgs solis, lai visi mēs dzīvotu tīrā Latvijā! Arī nākamajā gadā “Trashmob” būs ļoti vērtīgs, lai mežā zem egles būtu vieta tikai dāvanām meža zvēriem, nevis atkritumiem!”

T. Banga “Trashmob” kustību sācis augustā, Baltijas ceļa gadadienā skrienot no Brīvības pieminekļa Rīgā līdz Melturiem un šajā laikā vācot atkritumus ceļmalās. “Daudz sportoju, vienmēr gribējies treniņus apvienot ar kādu sabiedriski noderīgu darbu. Kāpēc lai tā nebūtu atkritumu savākšana? Sāku šo kustību ar cerību iedvesmot arī citus! Taču kopumā uz to raugos daudz plašāk, jācinās ar šo problēmu pašā saknē, lai nerastos nevajadzīgs iepakojums, lai saražotais būtu pārstrādājams. Jādiskutē ar ražotājiem, lai viņi mainītu ražošanas principus, lai iepakojumi, ko nākas izmest, nebūtu tik bezjēdzīgi lieli, lai tie būtu videi draudzīgi.”

Rudenī T. Banga iesaistījās

■ **DARBS PAVEIKTS.** Tālis Banga saviem spēkiem likvidējis vēl vienu piedrazotu vietu mežā, šoreiz savācot izmesto stiklu un citus atkritumus Cēsu pusē.

Foto: NO ALBUMA

trīs dienu atkritumu vākšanas maratonā “European Week for Waste Reduction”, vienpersoniski atfīrot Rīgas parkus, mežus, upju krastus, kopā savācot 9313 atkritumu vienības. Viņa veikums ir uzskatāms apliecinājums, ka ikviens var iesaistīties dabas atfīrīšanā.

“Tieši tāda bija mana galvenā doma, veidojot “Trashmob” kustību, - rosināt ikvienu iesaistīties,” saka T. Banga. “Man daudzi prasa, kā var tai pievienoties. Saku, ja tu mežā nepagāji garām nomestai pudelei, bet iznesi līdz atkritumu urnai, tu jau esi kustībai pievienojies. Es varbūt to daru nedaudz pārspīlēti, skrienu 100 kilometrus, savācu atkritumu kalnus, bet tas tiek darīts ar mērķi

Pēc atkritumiem var secināt, kas ir tas sociālais slānis, kas tos atstāj mežos.

pievērst uzmanību šai problēmai. Man tas nav varoņdarbs, pa ceļam pie vecākiem izmest nelielu likumu līdz Cēsīm, lai iebrauktu mežā un savāktu tos stiklus un citas drāzas. Gribu, lai cilvēki aizdomājas, kur rodas atkritumi, kāpēc to ikdienā tik daudz. Arī es pēdējā laikā esmu krietni mainījis iepirkšanās paradumus, pievērst uzmanību iepakojumu sadaļai.”

Viņš arī stāsta, ka pēc atkritumiem var secināt, kas ir tas sociālais slānis, kas tos atstāj mežos. Piemēram, Pierīgas meži pilni ar tukšām litra alus pudelēm, alus bundžām. Gar ceļu Rīga – Melturi ir *Makdonalda* iepakojumi, kafijas trauciņi, un T. Banga domā, ka būtu jāuzliek atbildība par vides piedrazošanu. Jau gadus divdesmit publiskās akcijas “Cūkmens” tēls aicinājis nemestot mežā, bet rezultātu nav, acīmredzot jārod citi instrumenti.

“Gribētu vairāk iesaistīt uzņēmumus, darba kolektīvus,” saka T. Banga. “Teiksim, nevis sarīkot ikgadējos sporta svētkus, bet varbūt 50 cilvēku kolektīvs noiet 50 kilometrus gar Baltijas jūras krastu, kas patiesībā ir ļoti piesārņots, savācot atkritumus. Mēs dzīvojam tirā zemē, ja salīdzinām, teiksim, ar Indiju, mums jācenšas to nesabojāt, bet panākt tieši pretējo – vēl lielāku tīrību.” □

Vainīgos var noskaidrot

Cēsu novada pašvaldības policija vai ik nedēļu saņem informāciju par piedrazotām teritorijām. Pašvaldības policijas priekšnieks Guntars Norbutis skaidro, ka šī informācija pie viņiem nonāk vairākos veidos. Ja cilvēki piesārņoto teritoriju fiksējuši aplikācijā “Vides SOS”, šī ziņa nonāk Valsts vides dienestā, kas to tālāk nosūta pēc piekritības pašvaldībai, kurā pārkāpums fiksēts.

“Otrs ceļš, kā iegūstam informāciju, ir iedzīvotāju zvani dežurāntam par konstatēto piesārņojumu, un trešais – paši regulāri apsekojam novada mežus Cēsīs un Vaives pagastā, īpaši vietas, kuras atkritumu izgāzēji iecienījuši,” stāsta G. Norbutis.

Vispirms pašvaldības policija cenšas noskaidrot, kurš varētu būt vainīgais, jo nereti izgāzto drāzu kaudzē rodamas norādes par īpašnieku. Gadās, ka cilvēki pastaigājoties redz, ka mežā izgāz atkritumus, pieraksta automašīnas numuru un ziņo policijai, kas attiecīgi rīkojas. Pašvaldības policija vainīgo noteikšanai izmanto arī pārvietojamās videokameras, uzstādot vietas, kur regulāri tiek izmesti atkritumi, tā fiksējot vainīgos notikuma vietā. Par notikušo tiek noformēts administratīvā pārkāpuma protokols, un šos gadījumus izskata Cēsu novada pašvaldības administratīvo pārkāpumu komisija.

“Ja tomēr neizdodas noskaidrot, kurš vainīgais, tiek su-

tīta vēstule teritorijas īpašniekam, ka viņa īpašumā atrasti atkritumi, aicinām tos savākt,” skaidro G. Norbutis. “Protams, nav patīkami vākt citu atstāto, bet privātpašums ir gan spožums, gan posts, katram par savu īpašumu jāatbild. Ja nevar norobežot, lai sveši neiebrauc, nākas sakopt. Saprota īpašnieks, bet ko darīt, kurš cits to savāks?”

Lappusi sagatavojis
JĀNIS GABRĀNS

Projektu finansē
Mediju atbalsta fonds
no Latvijas valsts
budžeta līdzekļiem

MAF
Mediju atbalsta fonds